

NOTES BIOGRÀFIQUES DELS POLO DE BERNABÉ

L'adquisició de l'alqueria de Polo de Bernabé com a patrimoni municipal i la seua rehabilitació és un bon motiu per tal de conèixer un poc més qui varen ser els Polo de Bernabé i què resta avui d'eixa complexa i llarga família. D'antuvi, assenyalar, però que l'actual alqueria és, sobretot, el resultat d'una profunda reforma del 1862 que dignificà una humil alquerieta tot i alçant-li una altura més. És per això que, més que per la llar, el seu interès cal centrar-lo en el simbolisme que evocuen les seues immediates i avui urbanitzades terres d'horta que conegueren capdavanteres plantacions de cítrics i d'altres arbres mesotropicals. Reprenent el motiu d'aquestes lletres, les aportacions sobre el personatge i la seua tasca agronòmica comptem amb estudis ⁽¹⁾ i alguns transsumptes. A ells fem referència si hom vol fer-se una idea global. Aquí ens cenyirem a unes quantes notes biogràfiques relativament novedoses.

– Josep Polo de Bernabé Fabra i Borràs morí a Vila-real el 4 d'octubre del 1889 als setanta-set anys. Tanmateix ⁽²⁾:

"El día 21 del corriente se verificó el traslado de los restos del que fué Excelentísimo Sr. Don José Polo de Bernabé, desde el cementerio viejo de Villarreal a la iglesia Parroquial de Vistabella, donde se celebraron solemnes funerales, asistiendo el pueblo en masa y la ilustre familia del finado".

Des d'eixa data, "el pa dels pobres" com l'anomenaven a Vila-real, reposa a la cripta de l'altar de St. Josep d'aquella magnífica esglèsia renaixentista.

. . Polo de Bernabé fou un decidit anti-carlista encara que molt religiós. Va ser el promotor de l'estàtua d'Alfons

XII situada al Retiro de Madrid i al seu patrimoni mai tingueren cabuda béns procedents de les desamortitzacions religioses.

. . El castellà fou la seua llengua habitual, si bé ocasionalment i domèstica utilitzava el valencià. Per a mostra de quina era la llengua vehicular s'hi adjunta un dels seus refranys preferits: "una hora duerme el gallo, dos el caballo, tres el santo, cuatro el que no lo es tanto, cinco el capuchino, seis el peregrino, siete el estudiante, ocho el caminante, nueve el majadero, diez el embustero, once el muchacho y doce el borracho".

. . El lloc habitual d'estiueig familiar era Biarritz, encara que sovintejaven les visites d'esbarjo i de treball a la Plana i concretament a Vila-real.

. . Casat amb "la bonita tonta", una alcoiana de família terratinent, tingueren tres fills: Roberto, Araceli i Laura. El primer, l'amillorat, casà amb Pilar Bustamante filla del marquès de Villatorre. Fou més que amic d'Adela de Larra, germana del conegut escriptor. Laura, la menuda, entroncà amb la poderosa família Lequerica, un membre destacat de la qual fou ambaixador d'Espanya als EE.UU. d'Amèrica durant el franquisme.

– Maria Araceli Salvadora Joana Baptista Estefania Vicenta Rafaela Rita Blasa i Ramona, foren tots els noms que rebé "la Pola" quan la pariren a València el 24-VI-1851 al carrer del Bisbe, 3 on era la casa pairal dels Polo de Bernabé al cap i casal. A la plaça Mirasol de la mateixa ciutat poseien un altre casalici on vivien Manuela i Pelegrina, germanes d'En Josep Polo. Araceli fou batejada a la parròquia de St. Esteve de València tot just a la pica de St. Vicent que, segons la tradició, impedeix les desgràcies.

. . Casà a Madrid el 1885 amb José de Santiago Gómez, un advocat nascut a Vigo, regionalista i amb passions per la història i la filologia gallega. Escrigué una "Historia de Vigo y su comarca" i una gramàtica gallega. Acadèmic de la història, morí a Castelló de la Plana el 15-VI-1921 impartint classes i en una posició econòmica gens acomodada.

. . Tingueren tres fills Raul, Hèctor

i Gisela, aquesta última morí molt jove sent soterrada al Palaciet de Borriana. La Pola, cosina de la dona de V. Puchol, Sofia Miquel Polo de Bernabé, morí el 17-III-1934 a Burjassot, on està soterrada. L'infortuni i una vida excessivament satisfeta l'obligaren a malbaratar un important patrimoni immobiliari. A títol d'exemple el 1909 malvengué a Almoines (la Safor) 33 fanecades i un molí de blat que havia heretat de sa mare.

(1) OBIOL MENERO, E. M. (1988).

Terra i propietat a la Borriana tarongera del s. XIX. Les transformacions rústiques de Polo de Bernabé. Col·lecció Papers, nº 10, Magnífic Ajuntament de Borriana. LLUECA UBEDA, E. (1989).

Polo de Bernabé y su tiempo.

Temes Vila-realencs, Sèrie III, nº 7. Aj. de Vila-real.

(2) *Heraldo de Castellón.* Año XXII. Sábado 29-VII-1911. Sección Noticias Varias.

Emilio M. Obiol Menero

